

מילין יקדין ויהיושים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצרא שליט"א

מִי־הֵתָא חֲזָה־תָא

חֲזָה־תָא דְאִזְרִייתָא
יְסוּד חֲדָשׁ וְנִפְלֵא עַל הַפְרָשָׁה

דברי הצדיק עושים פירות בכל העולמות

אם מתחילה נראה שאין דבריו נכנסים בלב השומעים מכל מקום 'סוף דבר הכל נשמע', כי מכיון שהיטה השומע אוזנו לשמוע הדברים, הגם שאינם נכנסים עתה בליבו על כל פנים יש כבר תקווה שיבוא זמן שיתקבלו בליבו, [וזהו שאמרו (מגילה יד.) נבואה שהוצרכה לדורות נכתבה, היינו שיש כוח באותה נבואה לפעול גם לדורות הבאים להיכנס בליבותם (פרי צדיק פינחס אות ז)]. ועל דרך הכתוב (משלי ח לד) 'אשרי אדם שומע לי לשמור מזוזות פתחי', שעל כל פנים הוא עומד מוכן לכנוס בעת שיפתחו לו הפתח [וזהו שמצינו נבואת ירמיהו שבשעתו לא שמעו ישראל בקולו ומחמת כן באה עליהם הפורענות, מכל מקום הרי אמרו חז"ל (מגילה יד.) שנבואה שנצרכה לדורות נכתבה לדורות, כי עוד יבוא הזמן שתפעל נבואתו את שליחותה, ומחמת כן קוראים נבואתו בכל שנה כדי לעורר כוחה שנזכה להתעורר לתשובה מחמתה (פרי צדיק שם)].

דיבורי הצדיקים כגחלי אש

וכן יש לפרש דברי המשנה (אבות פ"ב מ"י) 'וכל דבריהם כגחלי אש', כמו גחלת אפילו נדמה שכבתה בכל זאת מתעוררים אחר כך מהגחלת ניצוצי אש, כך הם גם דברי הצדיקים הקדושים אף שעתה נראה שאין שום תועלת מהדיבורים, אבל לאחר זמן יתעוררו דבריהם הקדושים ויעשו פרי למעלה ושוורש למטה, להשריש בלבבות ישראל שורשי טהרה וקדושה, כי באמת בלבבות בני ישראל יש אוצר גנוז של יראת שמים, וכשמגיע עת רצון מן השמים נפתחים הלבבות ומתעוררים לעבודת ה'.

והשומע לקול תוכחת חכמים זוכה להשיג התעוררות תשובה גם מכוח הבת קול היוצאת בכל יום, ואף שאין אותה בת קול נשמעת באזני בשר מכל מקום היא מחדירה רוח טהרה והרהור תשובה בלב האדם, וזהו שכתוב (שמות טו כו) 'והיה אם שמוע תשמע', אם 'שמוע' לקול תוכחת החכמים 'תשמע' באוזן הלב את קול הבת קול המכריזה 'שובו בנים שובבים'.

דרך שכתוב (איוב כב כח) 'ותגזר אומר ויקם לך', וכמו שאמרו חז"ל (מו"ק טז:) שהקב"ה גוזר גזירה והצדיק מבטלה.

ואחר שנשמעים דברי הצדיק בשמים כוחם יפה לשוב ולעורר את בני ישראל בבוא הזמן הראוי לכך, כעין כח הבת קול היוצאת בכל יום להשיב בני ישראל בתשובה והיא הגורמת הרהורי תשובה בלב כל יהודי.

כמו שפירש **בפרי צדיק** (מטות אות ח, מסעי אות יב) את הפסוק (קהלת יב יג) 'סוף דבר הכל נשמע את האלקים ירא', שדבריו של ירא ה' נשמעים הם בסופו של דבר, וגם

ובערת הרע מקרבך וכל ישראל ישמעו ויראו (כא, כא).

אמרו חז"ל בגמרא (ברכות ו:): כל אדם שיש בו יראת שמים דבריו נשמעין. וכן נרמז בלשון הפסוק **ובערת הרע מקרבך וכל ישראל ישמעו ויראו**, כפי מה שזוכה הצדיק לבער הרע מקרבו ולהיות נקי מנגיעות עצמיות, כך יהיו כל ישראל נשמעים לדברים ויבואו למדת היראה.

ומה שאנו רואים הרבה צדיקים שיש בהם יראת שמים ואין דבריהם נשמעים, מכל מקום דבריהם נשמעים ועושים פירות בשמים, ועל

מִילְתָּא דְפַלְיָא

אין הקב"ה מקפח שכר כל בריה

לְמַעַן יִיטַב לָךְ וְהֶאֱרַכְתָּ יָמִים. פִּי תִבְנֶה בֵּית הַקֹּדֶשׁ (כב, ז-ח).

כל מעשה טוב וכל יגיעה אינם הולכים לאיבוד, ואל יטעה אדם לומר שאינו רואה ברכה בעמלו, כי לעולם אין הקב"ה מקפח שכר כל בריה, וברבות הימים זוכים לראות איך כל מעשה גדול וקטן נשמר לזכות האדם. וכמו שאנו רואים לדוגמא אצל חירם מלך צור שהאריך ימים באופן יוצא דופן, והיו ימיו חמש מאות שנה^א, ומבואר הטעם כי סייע בידי שלמה המלך ע"ה, והיה שולח את מיטב העצים שבלבנון לבנין בית המקדש, ומשום כך זכה ולא מת כל זמן שהיה הבית ניצב על מכונו, ומובא בשם הגאונים רמז בסמיכות הפסוקים **והארכת ימים, כי תבנה בית**, כל אותם שנתעסקו בבנין הבית האריכו ימים.

כן יש להוסיף ללמוד מהמעשה המובא בדברי חז"ל (יומא לח:): לענין ניקנור שסיכן עצמו להביא דלתות נחושת לבית המקדש, והיה מפליג בספינה ממצרים לארץ ישראל ושתי דלתות נחושת עמו, וכיון שהיה הים סוער השליכו המלחים דלת אחת אל הים, וכשבקשו להשליך גם את הדלת השניה, עמד וקשר עצמו אל הדלת באמרו שישליכו גם אותו יחד עם הדלת, ומיד נח הים מזעפו. ובעלותו מן הים ליבשה נעשה לו נס ופלט הים את הדלת האחרת ליבשה, והעלה ניקנור את הדלתות לירושלים ונקבעו הדלתות בבית המקדש, ולזכר אותו הנס השתמרו השערים כפי שהם, וגם כשקבעו דלתות זהב בבית המקדש, אותן דלתות נחושת לא זזו ממקומם. ללמדנו שאין יגיעה שהולכת חלילה לריק, כמו ניקנור שהשקיע כל כך הרבה בבניית הדלתות ובהבאתם לירושלים, וזכה בשל כך שישארו לעולם.

א. במדרש (ב"ר פה ד) הובאו שתי דעות אם היו ימי חיים חמש מאות שנה או אלף שנה.

ברזא דאח"ד

רמזים נפלאים על סדר הפרשה

תרי"ג מצוות מלוות את האדם וסובבות אותו בקדושה בכל תהלוכותיו

אנו למצוא במה לעובדו, וכשמקדש את עצמו ונזהר לשמור מצוות התורה בחיי המעשה יזכה להמשיך את קדושת התורה גם בעולם הגשמי.

טעם ריבוי מצוות התורה

ובזה ביאר את דברי חז"ל (מכות כג:): רצה הקב"ה לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצוות, ולכאורה ריבוי המצוות אינו מוסיף זכויות לישראל אלא להיפך, כי מתוך שהמצוות מרובות מצוי יותר שיעבור לכל הפחות על אחת ממצוות התורה, ואם היו מעט מצוות היה בניקל יותר להישמר מלעבור עליהן. [וכן תמה גם בתפארת ישראל למהר"ל מפראג (פ"ה):] ומעתה יש לשאול, כי איך יאמר שה' חפץ לזכות את ישראל לכך הרבה להם מצוות, ודבר זה נגד השכל, שהיה לו למעט במצוות, כדי שלא יהיה צריך לשמור הרבה מצוות, ואז היה זוכה לעולם הבא על ידי מיעוט מצוות, ממה שהוא מוסיף להם מצוות, שאז אי אפשר לזכות כל כך לעולם הבא].

אלא פירוש הענין הוא שהרבה הקב"ה את מצוות התורה ופיזר אותם בכל שטחי העולם הגשמי, ומתוך כך בכל אשר יפנה האדם יהיו מצוות ה' נקרים לפניו, ויהיה בידו לעבוד את ה' ולקדש את שמו בכל חלקי החיים.

וכמו שאמרו במדרש (דב"ר ו ג): מהו 'כי לוית חן' (משלי א ט), אמר רבי פנחס בר חמא לכל מקום שתלך המצוות מלוות אותך, 'כי תבנה בית חדש ועשית מעקה לגגך' (להלן פסוק ח), אם עשית לך דלת המצוות מלוות אותך שנאמר (לעיל ו ט) 'וכתבתם על מזוזות ביתך' וכו', אמר הקב"ה אפילו לא היית עוסק בדבר אלא מהלך בדרך המצוות מלוות אותך, מנין שנאמר 'כי יקרא קן צפור לפניך'. ועוד איתא במדרש תנחומא (שלח טו): 'אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה' (תהלים צז יא), 'ה' חפץ למען צדקו' (ישעיה מב כא), זרע להם הקב"ה את התורה ואת המצוות לישראל כדי להנחילם חיי העוה"ב, ולא הניח דבר בעולם שלא נתן בו מצוה לישראל.

'בההלךך תנחה אותך בשכבך תשמור עליך והקיצות היא תשיחך'. שעל ידי הארת הנשמה באיברי האדם ניתן בו חיות וקיום גם לעולם הבא, וכמו שדרשו את הכתוב (ישעיה לח טז) 'אדני עליהם יחיו' על המניח תפילין שזוכה לאריכות ימים, כך גם קיום כל מצוות התורה מאריכה את ימי האדם, לא בעולם הזה בלבד אלא גם בעולם הבא.

וכיון שהקב"ה בעצמו מקיים את מצוות התורה [בירושלמי (ר"ה פ"א ה"ג):] בנוהג שבעולם מלך בשר ודם גוזר גזירה, רצה מקיימה רצו אחרים מקיימים אותה, אבל הקב"ה אינו כן אלא גוזר גזירה ומקיימה תחילה, מאי טעמא 'ושמרו את משמרתני אני ה' (ויקרא כב ט), אני הוא ששימרתני מצותיה של תורה תחילה], נמצא שבעצם קיום המצוות הנמצאים איתנו בכל מקום ומלוות אותנו בכל מעשינו ודיבורנו אנו הולכים בדרכי ה' [ועל זה נאמר (ויקרא כב לא) 'ושמרתם מצוותי, היינו את המצוות שלי שאני בעצמי מקיים. שעל זה אנו מברכים 'אשר קדשנו במצותי' במצוות שהוא בעצמו מקיים]. ובכך מקדש את רמ"ח איבריו ושס"ה גידיו בקיום תרי"ג מצוות. ולא זו בלבד אלא כשמקיים המצוות זוכה שנחלקים בו אותיות ה' יתברך ומלוות אותו בכל תהלוכותיו ומעשיו, כידוע שאותיות 'מצוה' רומזים לשם הוי"ה, וכל מצוה חוקקת שם הוי"ה על האיבר המיוחד כנגדה, וממילא 'כל עצמותי תאמרנה ה' מי כמוך' (תהלים לה י).

חסד גדול עשה עמנו ה' שזיכה

אותנו לקיים מצוות בכל דרכינו

ומעשינו

יהודי עובד ה' התלונן לפני רבנו הקדוש **רבי מנחם מנדל מקוצק ע"ה**, על שנבצר ממנו לעסוק בתורה ועבודת ה' כפי הרגלו מחמת טרדותיו בעול הפרנסה ובצער גידול בנים. השיב לו רבינו שהתורה ומצוותיה מקיפות את האדם בכל אשר יפנה, ואדרבה חסד גדול עשה עמנו ה' יתברך שבכל מעשינו יכולים

פי יקרא קן צפור לפניך בדרךך וגו' (כב, 1).

מצוות התורה מתלווים ומתחברים עם האדם בכל דרכיו כמו שכתוב (משלי א ט) 'כי לוית חן הם לראשך וענקים לגרורותיך', וכדרשת רבותינו ז"ל במדרש (דב"ר ו ג): מהו 'כי לוית חן', אמר רבי פנחס בר חמא לכל מקום שתלך המצוות מלוות אותך וכו', אמר הקב"ה אפילו לא היית עוסק בדבר אלא מהלך בדרך המצוות מלוות אותך, מנין שנאמר **כי יקרא קן צפור לפניך**.

ענינו של הליווי האמור שבכל מקום המצוות מלוות אותו הוא כפי הידוע כי האדם נברא בשתי יצירות, יצירה בגוף ויצירה בנשמה, ואיברי הגוף מכוונים כנגד חלקי הנשמה [כמבואר בשערי קדושה (ח"א שער א): והנה נפש הטהורה שהיא הפרי כלולה מתרי"ג אברים וגידים, מתלבשת תוך תרי"ג אברים וגידים של נפש הטמאה הנקראת קליפת הפרי, ושתייהן יחד מתלבשות בתרי"ג אברים וגידים של הגוף, ונמצאו איברי נפש הטהורה תוך איברי נפש הרעה, ואברי נפש הרעה תוך איברי הגוף [וכו'], ואמנם מזון הרוחני של הנפש הקדושה נמשך אליה על ידי קיום התורה הכלולה מתרי"ג מצוות כדמיון תרי"ג אברי הנפש], ומאחר שהם חיותו של האדם לפיכך הם מתלווים ומתחברים עם האדם בכל דרכיו, כי בכח המצוות לחבר את הגוף אל הנשמה. וזה הנאמר 'כי לוית חן הם לראשך וענקים לגרורותיך', כפי שכתב **בשפת אמת** (כי תצא תרמ"ה ד"ה במדרש): 'לוית חן הם לראשך' כו', כי עיקר ציור האדם ברמ"ח אברים וגידים הוא רק רמז ודמיון לנשמת האדם הכלולה מתרי"ג מצוות עשה ולא תעשה, ועל ידי המצוות במעשה יכולין להמשיך הארת הנשמה באיברי הגוף, ואז חל עליו הצורה המיוחדת לאדם.

ועל שם כן נקראו בשם 'מצוות' לשון צותא וחיבור הגוף עם הנשמה, והן מלוות את האדם בין בעולם הזה ובין בעולם הבא, כמו שכתוב (משלי ו כב)

עולמך תראה בחייך - חיי העולם הבא בעולם הזה

ורחימו ומדבק ומקשר מחשבתו בבורא יתברך שמו ומחשב ש'מלא כל הארץ כבודו' (ישעיה ו ג), ולית אתר פנוי מיניה' (תקו"ז תקון נ"ז צא:), והכל מלא מחיות הבורא ברוך הוא, נמצא כל מה שרואה הוא רואה רק חיות הבורא ב"ה הנמשך בו וכו'. ונמצא כשאדם לומד או מתפלל בדחילו ורחימו בודאי הוא זריו ונזכר בזה מאוד, מחמת שהוא מקושר מאוד במחשבתו בהבורא ברוך הוא אינו רואה ואינו שומע כי אם חיות הבורא ברוך הוא בכל דבר, כי הכל ממנו יתברך שמו רק שהוא מלושב בכלים מכלים שונים כביכול, ואיך אפשר שיבוא על מחשבתו שום פנייה לתאוות העולם כשאינו רואה לפניו רק חיות הבורא ותענוג רוחני שבכל דבר, עכל"ק.

ע"י המחשבה בסובב כל עלמין ונהנים מזיו השכינה כבעולם הבא

נמצא כי ככל שהאדם מתקרב יותר לבורא עולם, הרי שמשיל מעצמו חשבונות עולם הזה והבליו, וזוהי בחינת 'עולם הבא', וכמו שהמשך המגיד בהמשך דבריו לבאר דברי הגמרא 'העולם הבא אין בו לא אכילה ולא שתיה וכו' אלא צדיקים יושבין ועטרותיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה', ופירש, כי ע"י 'עטרותיהם בראשיהם' באים ל'נהנים מזיו השכינה', דהיינו, כשחושבים ומתבוננים 'בראשם' ובמחשבתם בבורא יתברך שהוא 'סובב כל עלמין' כעטרה, וכאמור בדברי המגיד הקדוש, שמבינים בעומק לבם שהכל רק חיותו יתברך, ע"י שמקשרים מחשבתם בתורה ותפילה בדחילו ורחימו. זוכים ומגיעים ל'נהנים מזיו השכינה', שמתעדנים מהתענוג הרוחני שהוא חיות הבורא הנמצא בכל מקום בעולם. ועל זאת הדביקות נאמר מפי עליון (לעיל ד ד) 'ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום' כדברי הרה"ק בעל נועם אלימלך ע"ה (שם) 'על ידי הדביקות שתדבקו עצמכם בהבורא ברוך הוא, יהיה לכם חיים נצחיים גם היום בעולם הזה'.

הטובים בדברים שנאמר בהם 'בן העולם הבא', שהם 'שייף עייל שייף נפיק וגריס באורייתא תדירא', נעשה 'בן העולם הבא' אף בעודו חי בעולם הזה, שגם בחיי חיותו עלי אדמות מרגיש 'חיי העולם הבא'. וכמו שאמרו חכמינו ז"ל (ברכות יז). בעת שנפטר מביית רבי אמי ויש האומרים מבית רבי חנינא, 'עולמך תראה בחייך', ופירשו רבותינו ע"ה כי ברכוהו שגם בעודו בעולם הזה יראה ויחוש חיי עולם הבא, כדברי קדוש מדבר רבינו בעל נועם אלימלך ע"ה (בראשית ד"ה בראשית): וזה פירוש הגמרא 'עולמך תראה בחייך', פירוש שעל ידי זה שכל מעשיו ותנועותיו שעושה הכל בקדושה ובטהרה ודביקות ושמחה ובאהבה וביראה מזה יגיע לו תענוג עולם העליון בזה העולם.

להרגיש טעם עולם הבא ניתן רק ע"י שמנתק הנאתו בעולם הזה

וכדי שיוכל להרגיש טעם עולם הבא בזה העולם, נצרך להכשיר נפשו באמצעות מעשיו, כי הלא 'העולם הבא אין בו לא אכילה ולא שתיה ולא פריה ורביה ולא משא ומתן ולא קנאה ולא שנאה ולא תחרות, אלא צדיקים יושבין ועטרותיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה' (ברכות שם), וכיצד יתכן שבעודו בעולם הזה ירגיש עולם הבא שהוא הפכו של עולם הזה. אמנם כאשר מכין עצמו ואינו נהנה בעולם הזה שעוסק בתורה תמיד מתוך שפלות - שייף עייל שייף נפיק, הוא שיוכל להיות בן העולם הבא גם בעודו חי בעולם הזה.

כשמדבק עצמו בקב"ה אינו יכול להעלות על ליבו דברי העוה"ז

ניתן להבין זאת ביתר עומק בדבריו של המגיד הגדול רבי דוב בער ממעזריטש ע"ה (מגיד דבריו ליעקב אות ע"ר), נביאו בלשונו - לשון חכמים המרפא: כשהאדם לומד או מתפלל בדחילו

למען ייטב לך והארכת ימים (כב ז). דרשו בגמרא (קידושין לט:): למען ייטב לך לעולם שכולו טוב ולמען יאריכון ימך לעולם שכולו ארוך. והאריך במדרש תנחומא להטעימנו מעט מגודל השכר שבעולם הבא, ואלו דברי התנחומא (ויקרא ח): רוחות הצדיקים והחסידים ובעלי תשובה שעומדין לפניו במעלה גדולה והוא החיים שאין עמה מוות והטובה שאין עמה רעה, הוא שכתוב בתורה למען ייטב לך לעולם, ומפי השמועה למדנו למען ייטב לעולם שכולו טוב, והארכת ימים לעולם שכלו ארוך. ושכר הצדיקים הוא שיזכו ויחיו לטובה, אשרי האיש שזכה לטובה ולעונג, המקום יזכנו להתענג בה עם הצדיקים, וכבר הודיעונו חכמים הראשונים שטובות חיי העולם הבא אין כח באדם לדורשה ולאומרה ואין יודע גודלה ויופיה ועוצמה כי אין לה ערך ולא דמיון ודמות.

ביאור דברי חז"ל 'איזהו בן העולם הבא' ומה נוסף בו על כל ישראל

אולם צריך לדעת כי גם בעולם הזה ישנה אפשרות לחיות חיי נשמות ולהנות ולהתענג כמו בעולם הבא. הכיצד. הנה בגמרא אמרו (סנהדרין פח:): 'שלחו מתם, איזהו בן העולם הבא, ענוותן ושפל ברוך, שייף עייל שייף ונפיק, וגריס באורייתא תדירא, ולא מחזיק טיבותא לנפשיה'. יש להבין דברי חכמים מהו 'בן העולם הבא', הלא אמרו (שם צ). 'כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא'. מוכרחים אפוא לומר כי יש הבדל מהותי בין משמעות 'בן העולם הבא' למשמעות 'חלק לעולם הבא', אם כן עלינו להבין היטב מהו ההבדל.

בן העולם הבא - בעודו חי בעולם הזה

בביאור החילוק ביניהם יש לבאר כי אכן 'כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא', כלומר, לאחר מילוי ימיהם ושנותיהם יזכו כל ישראל לחלק בעולם הבא. אולם כשפועל במעשיו

יצא לאור ע"י מכון אור לישרים © כל הזכויות שמורות אין להעתיק או לנצל ללא אישור מפורש בכתב ממכון אור לישרים עיצוב ועימוד: שוקי קנר

